

Daniel Simonius Jeremias Heinrich Stricker

Exercitationum Practicarum Quarta, Virtutis Moralis Definitionem Causas Et Naturam In Genere Per Praecepta, Quaestiones & Axiomata Synoptice exhibens

Rostochii: Kilius, 1642

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn72960599X>

Druck Freier Zugang

R u phil 1642

Daniel Simonius

Jeremias Ninn. Smerius

EXERCITATIONUM PRA-
CTICARUM QUARTA,
VIRTUTIS MORA-
LIS DEFINITIONEM
CAUSAS ET NATURAM
IN GENERE

*Per Præcepta, Quæstiones & Axiomata
Synopticè exhibens,
Quam*

DEO Ter Opt. Max. adspirante
Permissu Ampliissimæ Facultatis Philosophicæ
In celeberrimâ Rostochiensî Academiâ

*Publicæ placidâq; Philosophantium ἀγορεύσε
ventilandam submitunt*

M. DANIEL SIMONIUS,
Nöribergâ-Marchicus,

PRÆSES,

JEREMIAS HENRICUS STRICERIUS
Utinensis Holsatus,

RESPONDENS.

*In Collegio Unicornis ad diem 10. Augusti,
horis matutinis.*

✻ (○) ✻

ROSTOCHII,

Typis NICOLAI KILLII, Acad. Typogr.
Anno M. DC. XLII.

BEFOLGUNG
VON
VIR
DES
CARRA ET

DEO
OP
S

RI
S

S

20v 650

PROCEMIUM.

Uim multa virorum summorum
 ex profundo quodam sapientie fon-
 te exhausta, inq. publicos rivulos diffu-
 sa exsunt de VIRTUTIS nobilitate testi-
 monia, tum imprimis laudem meretur
 gravissimum eloquentia Parentis Tul-
 lii de eâ iudicium, nihil eâ formosius,
 nihil pulchrius, nihil amabilius esse asserentis; quinimò nul-
 lam possessionem, nullam vim auri & argenti pluris quàm
 illam estimandam esse iudicantis; una enim illa est, que ve-
 ram ac solidam confert felicitatem, & animi nostri perfe-
 ctionem; una est que societates humanas conservat, que im-
 mortale nomen apud posteros conciliat, que cultores, qui
 semitam ejus angustam animosè triverunt, reddit felicissi-
 mos; Una est verorum honorum, dignitatum & titulorum
 illustrium parens; Divina est, aut certè divine nature
 proximè agnata; terre filius, diviniorebus rebus indignus,
 esset, aut omnino terrenarum rerum mancipium, qui illam
 obvis ulnis nollet excipere, amplecti, exosculari. Sola illa
 altissimis desixa radicibus nullâ unquam vi labefactari pot-
 est, in tempestate quiescit, lucet in tenebris, per se splendee
 semper, alienis nunquam obsolescit sordibus; nec naufragio
 nec incendio amittitur, & tanta ejus vis est, ut eam vel
 in illis, quos nunquam vidimus, vel quod magis est, in hoste
 etiam diligamus. O ergò aternâ laude dignos, quibus vir.

A 2

176,

& inclinationes ad virtutem moralem vel omnem vel aliquam.
Cura consistit partim in doctrina & præceptis Ethices, (b) partim
in rectâ disciplinâ & honestâ educatione.

5. Materia virtutis Ex quâ ἀναλογία ita dicta (i) est qualitas in
animum introducta vel potentia agendi.

6. Materia In qua seu Subjectum virtutis principaliter est vo-
luntas, minus principaliter appetitus sensitivus.

7. Materia circa quam, seu objectum virtutis est vel internum
(k) quod constituunt affectus, qui sunt motus appetitivæ sensuum
facultatis, à notitiâ objecti boni vel mali excitati, quos vel volu-
ptas vel dolor comitatur: vel externum, circa quod immediate
versatur appetitus, mediatè verò virtus, estq; varium pro diversita-
te virtutum.

8. Formale virtutis est mediocritas (l) quoad nos, rectæ ratio-
ni viri prudentis conformis.

9. Finis (m) est DEI gloria & practica felicitatis consecutio.

NOTÆ.

(a) Præmissa εὐδαιμονολογία, & summo bono penitus cogni-
to, rectâ transitum facimus ad ἀρετολογία, eandem sub examinis
incudem vocaturi, & consideraturi virtutes morales ut media, qui-
bus vita beata obtineri potest; quid enim præderet, nosse in quo
perfectio nostra & beatitudo consisteret, nisi & sciremus, quibus
ad eam perveniri possit rationibus? id verò non fieri posse nisi be-
neficio virtutum moralium, quæ exinde media ordinaria & directè
ultimo fini subordinata vocantur, communi saniorum calculo
jam diu probatum est. Quod attinet definitionem datam vir-
tutis moralis, à quâ rectè tractatio nostra proficiscitur, Aristoteli-
ca est, à qua non quoad rem ipsam, licet quoad verba, dis-
crepat, quæ sequitur minus obscura: Virtus moralis est habitus
practicus ex continuatis honestis actionibus ortus, voluntatem
& appetitum hominis ad mediocritatem dirigens, & mores
conformans pro consequendo bono civili. Variæ verò virtutis
circumferuntur derivationes: Secundum Ciceronem enim appel-
lata est Virtus à Viro, vel quia virtus antiquitus sola fortitudo
dicta fuit, quæ solis viris frequentius competat, & gradu excellen-
tiori, vel quia virtus conspectior est in viris quàm fœminis: Alii à

vi derivant, quod animi vis & facultas sit, quæ derivatio durior, ut
 & ea quæ à virendo deducta, quod semper vireat: Quibusdam
 virtus est quasi viri status, eò quod animus viri in eà sistatur, aliis
 quasi viri artus, quæ tamen tantum allusiones sunt, Græcis ἀρετή
 dicitur vel quasi αἰρετή, ab eligendo, quod maximè appetenda sit,
 vel quasi ἡρετή, quod maximè amabilis sit, vel derivatur ἀρετὴ ἵε
 ἡρετικῶν, quod omnibus placeat, vel ἀρετὴ τῆ ἀίρεσις, quod in altum
 nos elevet, vel ἀρετὴ τῆ Ἀρεος, à Marte, quod tempore bellico maxi-
 mè conspicitur & necessaria sit: Ex quibus tamen derivationibus
 nonnullæ allusiones potius sunt vocandæ. Adjectâ voce, mora-
 lis, contradistinguitur seu opponitur virtus imprimis intellectu-
 ali virtuti hominis intellectum perficienti, quæ directâ tractatione ad
 Ethicam non pertinet, cum finem ab Ethica doctrinâ diversum ob-
 tineat, & circa aliud etiam occupata sit objectum; obliquè tamen
 per modum utilis commentarii ad calcem Ethices pertractatur,
 etiam methodo Philosophi.

(b) Genus virtutis est habitus: Si enim est qualitas & quidem
 mentis, quod præsupponimus, aut erit affectus aut naturalis po-
 tentia, aut habitus: tria enim illa tantum sunt in animo, uti docet
 Philosophus 2. Eth. 5. sc. secundum subjectam materiam, quod vir-
 tutes morum & actiones humanas attinet, quarum illa tria sunt
 principia & seminaria (plura aliàs sunt in animo, quod rationem
 attinet, ut scientiæ, species intelligibilium rerum &c.) Non autem
 est affectus, quia affectus natura insunt, exsurgunt absque proæresi
 nec bonos nec malos nos denominant, virtus verò acquiritur cre-
 ditur exercitiis, ex electione prodit & nos bonos proclamat. Nò po-
 tentia, hæc enim naturaliter nobis inest & est immutabilis, virtus
 verò usu paratur, estq; mutabilis. Remotis igitur illis (cū ob perfe-
 ctionem suam nec Dispositionem ut genus agnoscat) relinquatur Ha-
 bitum esse genus virtutis legitimum; quod & ex applicatione de-
 finitionis habitus dilucidè apparet, quando & ipsa est qualitas qua
 potentia naturalis corrigitur & ad agendum redditur facilior. Est
 verò habitus electivus, quæ voce distinguitur ab habitu actionibus
 vel invitò vel temerè vel fortuitò editis, genito; tum innuitur, sub-
 jectum virtutis primarium voluntas, ad quam spectat ἡ ἀίρεσις.

(c) Nul-

(c) Nulla, dicente Seneca, sine DEO mens bona est: & ut So-
cratis apud Platonem verba habent, *θεός μοίρα ἡμῶν φαινέσθαι πα-*
ραγνωμομένη ἢ ἀρετή, οἷς παραγνώσθαι. Unde & Bias sapienter mo-
net; *ὅτι ἂν ἀγαθὸν παρὰ τῆς, εἰς θεὸν ἀνάπεμψε.* Pium enim a-
gentis virtute agunt, quotquot in virtuosarum actionum occu-
pantur exercitio, his impulsum, prouidentem, amorem virtutis &
proximas largitur causas: Quorsum & Aristoteles respexisse vide-
tur, quando *εὐδαιμονίαν* vocauit *θεόσδοτον*.

(d) Uti omnis habitus actionibus iisque frequentioribus existit,
crebris enim scribendi & cytharam pulsandi actibus fit scriptor &
cytharædus, ita & crebris exercitiis actionum fortium & iustarum
homo fit fortis & iustus, & ad virtutis habitum comparandum
plures actiones præuix requiruntur, ut ut numerus earum propter
diversissimam hominum indolem & varia accidentia exactè defini-
ri non possit. Actiones verò hæ virtutis habitum præcedentes, e-
undemque multiplici repetitione fabricantes, imperfectæ adhuc
& inconstantes sunt, conjunctæ cum pugna & labore, cum ex ad-
verso illæ, quæ virtutis habitum sequuntur, firmæ sint & perfectæ,
& cum alacritate & facilitate edantur: differunt ergò tantum per-
fectionis gradu non specie. Spontaneæ porro dicuntur, & contra-
distinguuntur actionibus inuitis vel violentis, quarum principium
extra subjectum est, & extrinsecus accedit: vel inuitis per ignoran-
tiam quæ ex ignorantia circumstantiarum proficiscuntur pœnitentiæ
delictum sequente. Commodè etiam hic illarum actionum notantur
principia, quæ tria sunt: Consultatio, Voluntas & Prælectio. *Consul-*
tatio βέλους est ratiocinatio animæ de mediis, per quæ in agen-
do ad finem propositum pervenire possumus: Finis ille præmitti-
tur Consultationi, & in deliberationem non venit, si enim delibe-
rationis esset, vocaretur in dubium & ipsa consultatio nihil habe-
ret certi, ad quod respiceret: media verò actionis productioni in-
servientia objectum sunt consultationis, & quidem non omnis ge-
neris media, non enim præterita, non naturalia, non fortuita, non
absolutè necessaria, sed quæ in nostrâ sunt potestate, quæque ut ne-
gotia humana ad nos spectant, & in quibus vel consequendis vel
declinandis aliquid præstare potest humana industria. *Voluntas*
vel

vel rectius volitio - βέλγσις est appetitio boni vel veri, vel apparentis ut finis cum ratione. Bonum verum seu κατ' ἀλήθειαν tale est objectum voluntatis per se, apparens verò seu κατὰ δόξαν tale est objectum per accidens, quando quod aliàs malum & inhonestum est corruptæ & depravatæ nostræ naturæ videtur bonum & honestum. Electio est deliberata appetitio mediæ, quod videtur melius ad finem assequendum. Ex his principiis actiones humanæ habitum virtutis causantes promanant.

(e) Unus idemq; hominis intellectus pro diversitate objecti diversum sortitur nomen, quatenus enim circa scientias versatur & ad assensum principiorum speculativorum fertur, speculativus dicitur; Practicus verò quando assentitur principiis practicis sub ratione πράξεως, vel quando occupatur circa res Ethicas, Oeconomicas, Politicas, & principia practica, qualia sunt: Omne honestum est expetendum: parentes sunt honorandi; suum cuique tribuendum.

(f) Voluntatis quædam affectio est libertas humani arbitrii, quæ est potentia animi activa, quâ liberè & sine ullo interno instinctu eligere vel respuere possumus vel bonum vel malum. Libertas hæc (quæ hominis in civilibus propria) non æquipollet spontaneo, quod & brutis commune est, libertas autem eis non competit, siquidem positis omnibus requisitis ad actionem necessariis,positoq; objecto, ita in istud feruntur ut actionem illam suspendere nequeant: Nec proinde & in ea cadit Electio.

(g) Hinc tritum illud: Mores animi sequuntur temperamentum corporis: non quidem in totum, aliàs enim voluntas esset serva, quæ tamen est libera: nec rectâ disciplinâ, congruenti educatione diligentiq; assuefactione aut comparari aut emendari possent: sed in tantum, in quantum facilitas, instinctus, & propensio ad varios mores & perturbationes est à corporis temperatura: Illum verò naturæ instinctum aliquid momenti afferre ad virtutem percipiendam, evidenter patet experientia: fortiores enim esse solem, qui naturalem ad fortitudinem impetum habent, quàm qui destituuntur eo; pictores etiam & poetæ excellentiores & expeditiores sunt qui naturâ juvantur, quàm qui soli se committunt.

(h) Præ-

(h) Præcepta sunt instar statutz Mercurialis, sunt regula & norma bene agendi: Recta etiam disciplina & educatio maximè necessaria est, cum juvenis animus quavis ferè bestia sit intractabilior, honestà verò disciplinâ corrigatur, cum & alias nobilissimæ indoles exorbitet & ad vitia se convertat, cum è contra honestâ educatione intra probitatis cancellos contineatur & quid faciendum, omittendumve sit addiscat.

(i) Materia Ex qua propriè dicitur materia, Entibusq; quantitativis propriè competit, cum verò accidentia etiam existant, & quicquid in mundo habet existentiam, habeat materiam aliquam, etiam virtuti ἀνάλογον & ἀσώματον quædam materia non erit deneganda; atq; ea quidem in virtute ἐκπικώς consideratâ est qualitas in animum ex dispositione per actiones introducta, vel δύναμις agendi: hæc enim cum virtutis essentiam ingrediatur, nec tamen formæ vicem sustineat, materia est dicenda.

(k) Internum objectum est, quod in ipsa animâ, in qua virtus, est: Externum, quod extra animam constitutum: Illud primum dicitur: hoc verò ortum: Ad illud etiam spectant actiones internæ qualis est e.g. fiducia viri fortis coram hoste.

(l) Formam virtus ut accidens non agnoscit, habet tamen aliquod ei ἀνέλογον formale, quod mediocritas, quæ non dicitur, nudam solùm ad extrema relationem, aut eorum negationem, sed positionem potius notat & rem ab extremis distantem, & conformitatem cum lege naturæ & rectâ ratione simul involvit. Medium, quantum ad presens, est vel rei vel rationis: Illud Arithmeticum, hoc Geometricum dicitur: Illud à suis extremis æqualiter distat; hoc uni extremorum est vicinius, & ab altero est remotius, variaturq; pro varietate circumstantiarum, ita ut quod uni medium est, sæpe alteri non sit: Hinc πρὸς ἡμᾶς dicitur & quoad nostras vires æstimatur, à ratione prudentis circumstantiarum periti. Et hoc medium per se locum invenit in omnibus virtutibus, ex accidente verò in commutativâ cum medio rei coincidit. Extremorum, inter quæ est, alterum dicitur excessus, alterum defectus, quæ cum virtute pugnant privativè, inter se verò contrariè.

B

(m) De

(m) De principali fine hic tantum nobis sermo est, qui dicitur in simpliciter principalem, ac principalem in certo genere: Ille est propter quem alia in universum omnia sunt, ipse vero non est, propter aliud: Ita gloria DEI virtutis finis est simpliciter principalis: Hic est propter quem omnia sunt, quæ in certâ quadam serie continentur, ipse tamen ad ulteriorem finem ordinari potest: Ita finis principalis virtutis est εὐπραγία. Ille finis est inadæquatus, cum omnibus disciplinis communis sit, hic adæquatus: & est primario suppositus, ut hominis operantis, virtutis verò ut medij, quo ut instrumento virtute præditus utitur, & habet cum principaliore agente eundem finem.

QUÆSTIONES.

I. Utrum virtutes morales naturâ nobis insint seu connascantur?

Arguitur quod sic. Siquidem non sunt præternaturales, tum ad hominis perfectionem, quæ ejus quasi forma & natura est pertinent; Sed oppositum est verius: Respondemus verò ad illud, quod naturale interdum denoter aliquid naturæ conveniens, quo sensu præternaturali opponitur, atq; ita recte virtus naturalis dici potest: aliquando idem est ac id quod homini natura ipsa perfectum dedit sine ipsius industria, atq; ita habituali opponitur quo sensu virtus homini in statu corruptionis naturâ non inest, licet in innocentia statim ut pars imaginis divinæ connaturalis fuerit. Alterum quod attinet; perfectio illa adjunctum tantum est hominis, ad quod pertinentia præcipua. DEUS non voluit homini plena esse à naturâ, sed industriâ compleri ut ita essent chariora. Sic ergo quæstionem decidimus: Virtus consideratur vel secundum radicem & originem, vel secundum complementum & acquisitum habitum. Illo modo adscribuntur naturæ semina, igniculi & propensio ad virtutem, apta enim est ad virtutem habitualiter recipiendam. Hoc verò modo non inest naturæ, sed assuefactioni & industriæ hominis primæ debentur partes: siquidem est habitus & quidem moralis ἐξ ἔθους καὶ ἐργασίας; potest mutari assuefactione, naturalia verò minime.

animè: Et quis aliàs esset usus legum? quis institutionis ac disciplinæ practicæ? quo jure punirentur mali?

2. *An detur aliqua in homine libertas in rebus moralibus?*

Non instituitur à nobis quæstio de libertate in spiritualibus, ea enim quod non detur, docetur à Theologis: In moralibus quod locū inveniat, contrà quàm statuerunt olim Stoici fato suo admodum famosi, astruunt Peripatetici, cum quilibet proprio deprehendat exemplo, liberè se agere, & posse se quod placuerit facere vel non facere. Quæ libertas si non concedatur, quomodo posset ulla actio moraliter vocari bona vel mala? bona enim tunc dicitur actio, quando legi naturæ & rectæ rationi est conformis, si verò libertas nulla inesset animo hominis, nec posset actiones suas illi conformare siquidem conformari nihil potest ad alterum, nisi quod est in potestate ejus, qui vult confirmare: Eadem est malæ actionis ratio, quæ etiam quando in brutum cadit, ideò peccatum non dicitur, quia id non agit liberè. Præterea cui bono tot promulgarentur leges? cur tot salutares admonitiones & virtutum præcepta ferrentur, si penes hominem non esset libera obedientia? ociosè id fieret. Ut ne addam, quod absurda hæc opinio DEUM reddat non-DEUM & omnis boni authorem vitiorum causam insinuet, quod sentire planè impium est. Fatuis igitur fatuum fatum relinquimus defensuri καὶ δὲ ὑαμιν libertatē nostram.

3. *An astra etiam concurrant efficienter ad virtutis habitum?*

Id ajunt nonnulli, & quærunt in astris causas eorum quæ ab homine perpetrantur, & ab illis esse inquirunt, quod homines boni vel mali sunt. Quam opinionem & impiam & absurdam esse judicamus: Impiam, quia non tantum fatum introducit Stoicum, sed & DEUM, qui astris largitur efficaciam, peccati autorem arguit, ejusdemq; negat providentiam: Absurdam verò, quia ita omniseverteretur politia, scelera excusarentur omnia ut ex inevitabili necessitate commissa, licentia impune peccandi hominibus daretur, siquidem quod ex necessitate fit, nec vitii nec virtutis nomen habere potest, unde nec laude nec vituperio esse digni, &

injuste penis afficeremur mala agentes. Nos vero circa hanc rem dī-
stinguimus inter indirectam inclinationem ac coactionem: Illam a-
stris inesse concedimus, hanc vero pernegamus: Asserti ratio patet
inde, quia bonum corporis temperamentū partes agit ministeriales
in producendo virtutis habitu: Illud verò astra efficiunt, atq; ita
consequenter saltem indirectè & exterius concurrunt, non qui-
dem cogendo, disponendo aut instigando directè voluntatem, sed
afficiendo temperamentum occulto suo influxu.

4. *Num affectus omnes suâ naturâ sint viciosi, & per
consequens evellendi?*

De affectibus agit Physicus, Rhetor & Ethicus, sed modo di-
verso: Ille in actu signato unâ cum eorum subjecto eos considerat:
Iste quatenus suasio & dissuasio in eis conspiciuntur: Hic quate-
nus virtute, cujus objectum sunt, corrigendi & mediocritate in-
formandi sunt: Hic igitur ob gravissimam inter stoicos & Peripa-
teticos disceptationem commodè circa illos quæritur; ane suâ
naturâ pravi sint? Nos verò Peripateticorum subscribimus argu-
mentis, prave eos esse negantibus, inde imprimis, quia motus na-
turales sunt, à DEO bonitatis auctore, ejusq; famulâ Naturâ ho-
mini inditi, ex parte in lege divinâ præcepti, suntq; virtutum sti-
muli & calcaria. Distinguimus verò inter affectus naturæ & ma-
licia, vel inter affectus in se consideratos, ut simpliciter motus
quidam sunt appetitivæ facultatis; & quatenus spectantur
respectu adherentis maliciæ, hoc, non illo modo pravi sunt per-
accidens, exeunt nempe finibus suis & aliorum rapiuntur,
atq; ita eos contaminari non mirum est. Ex quibus etiam colle-
ctu facile est, quod non extirpandi sint affectus radicitus, sed mi-
tigandi, quibus opus est, virtutum temperie: Cur enim id evelle-
retur, quod in naturâ suâ bonum, quod naturale, quod simul se-
sum evelleret omnem virtutem, quod & sapienti competit?

5. *An Subjectum virtutis sit voluntas &
appetitus?*

Dissentiunt de sede virtutis Philosophi: nos verò cum iis faci-
mus qui voluntati primario, appetitui verò eam assignant secun-
dario, & pro hac sententiâ ita arguimur: In qua facultate
animæ

animæ est proximum principium rectè agendi, in eâ est virtus: Virtus moralis enim est proximum rectè agendi principium. Atqui primariò in voluntate, secundariò in appetitu est proximum rectè agendi principium. Ergo. Minor inde constat, quia in actionis bonæ productione primò movet voluntas imperando illam actionem, secundariò movet appetitus motus à voluntate, dum actionem producit, duci & principi suo se sponte submittit, & ejus electioni conformiter agit. Est in voluntate præterea *προαίρεσις* & libertas, in appetitu virtutum materia, genus perturbationum, affectuum pugna: Utrobiq; igitur virtus locum & sedem invenit, sed inquires: Ita irrationali potentia ex parte virtutem adscribi, & *επιμένως* eam etiam brutis non esse denegandam, in quibus sc. eadem facultas appetitiva. Resp. Appetitus hominis quatenus rationi obtemperat, fit rationis particeps, atq; ita non est *ἄλογος* ut brutorum, sed *ἑλλογος* per participationem, & rationalitate limitatus.

6. *An omnis virtus consistat in mediocritate?*

De formali virtutis duæ nobiles circumferuntur sententiæ, altera mediocritatem, altera rectitudinem defendit: Nos commodè illas conciliati posse arbitramur, & inde formalem rationem dicimus esse mediocritatem, ita tamen ut internam illam *ὀρθότητα*, quam declarat & indicat congruentia cum lege naturæ esse ipsam mediocritatem rectâ ratione definitam simul asseramus: Sed excipies fortè, justiciam ab illâ mediocritate, ut cui sola injusticia adversa est; virginitatem, cui incontinentia tantum, opponitur; Excipies virtutem Heroicam, quæ virtutum fastigium ut & magnanimitatem & magnificentiam circa magnos honores & sumptus versantes; imò veracitatem cujus non datur excessus. Respondemus autem, in genere (sufiorem resolutionem daturi in evolutioni speciali) 1. sæpius vitium nomine esse unum, actione verò & modo includere utrumq; virtutis oppositum. 2. Virtutes considerari dupliciter (α) ratione objecti (β) ratione modi vel circumstantiarum: ratione objecti non omnes admittunt excessum, sed ratione modi, atq; ita etiam in maximis est mediocritas, & circa hæc extrema ponuntur. Virginitatem quod attinet, moralem

eam virtutem esse, si ἀκεβῶς loqui velimus, non concedimus
naturale bonum est, quod etiam in foeminis esse potest, quæ castæ
non sunt: virtus operatione bonâ non corrumpitur, at cor-
rumpitur virginitas: virtus amissa reparari potest, quomodo
verò deflorata poterit sibi restituere virginitatem? virtute ne-
mo abuti potest, sed virginitatis in aliquo casu datur abusus, e. g.
si Adam & Eva semper ea uti voluissent.

7. *Utrum virtutes Ethicæ à Theologicis specie
differant?*

Ethicæ virtutes latissimè patent, & esse possunt in omnibus
hominibus, etiam in non renatis, sive extra Ecclesiam constituti
sint, sive in externo Ecclesiæ catu locum habeant, & opera sunt
moraliter & secundum substantiam actus bona: Hæ virtutes an
à Theologicis bonis operibus specie vel gradu saltem differant,
quæritur: Decisio verò quæstionis manifesta erit ex variis diffe-
rentiæ modis: Differunt 1. causâ efficiente: Ethicarum virtutum
causa est natura, informatio, & ratio; Theologicarum verò DEI
gratia, illuminatio & revelatio. 2. causâ impulsivâ, quæ ibi legum
autoritas, reverentia erga magistratum, promissio præmiorum &c.
Hic verò timor DEI. 3. causâ formali, quæ ibi mediocritas & cum
lege naturæ convenientia: hic verò fides & cum verbo præscripto
congruentia. Differunt etiam ἐκ περιστάσεως 4. Objecto, subje-
cto, fine & consequentibus præmiis. Ex quibus omnibus conclu-
dimus virtutes Ethicæ non gradu tantum sed & specie differre à
Theologicis, quod erat demonstrandum.

8. *An virtus etiam in bruta cadat?*

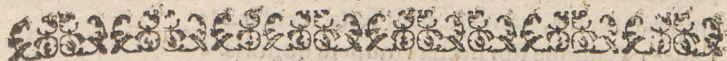
Negatur id jure ob præcipuas virtutum causas, quæ in brutis
locum non inveniunt, non enim est in eis prudentia directrix, non
προαίρεσις, non dijudicatio honesti & inhonesti, nec secundum
præcepta & morum regulas possunt vivere, ob stare autem videtur
Leonis magnanimitas, canis Φιλανθρωπία, Ciconiæ pietas, Ele-
phanti prudentia & æquitas, Electio asini præ auro stramen magis
eligentis: verum κατ' ὁμοιότητα tantum illæ virtutes dicuntur, non
verò sunt nisi affectus, omnis enim potentia animæ beluina est
necessaria.

necessaria, nulla libera, quæ proinde habitus capax esse non potest: *Ἡ Φύσις* g. habent aliquid virtuti ἀνάλογον, vel virtutis imaginem, non verò προαίρεσις. Electio quæ brutis asino & aliis competere videtur, sensitiva quædam est prudentia, si enim non impediatur asinus famelicus, non potest non ferri in pabulum, quod & ab auro discernit innatâ quadam prudentiâ ab intellectivâ longissimè distante.

*9. An extrema virtutum fortius pugnent inter se
quàm cum medio?*

Paucis: Distinguendum est inter oppositionem ἀπλῶς & πρὸς factam, vel quod idem est, inter repugnantiam absolutam & comparatam: In priori respectus habetur bonitatis ac malitiæ, atq; ita opponitur bonum malo, virtus vitio, & est pugna acerrima, magisq; pugnat virtus cum vitio, quàm vitia inter se: In posteriori respectus habetur convenientiâ, & quæritur: an major similitudo sit virtutis cum extremis, quàm extremorum ad se invicem: ita majorem extremorum inter sese, quàm eorum cum medio asserimus repugnantiam: Ut enim aqua frigida magis pugnat cum extremo opposito, aquâ fervidâ, quàm cum tepidâ. Ita etiam e.g. prodigitas magis pugnat cum avaritia quàm liberalitate. Hinc etiam sæpe evenire solet ob summam alicujus extremi cum medio affinitatem & similitudinem, ut vitium alterutrum virtutis speciem induat, uti non raro audacia sese obtrudit aliis specie fortitudinis, prodigito habitu liberalitatis, scurrilitas velamine urbanitatis.

Καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα.

AXIOMATA.

1. *Voluntas est etiam impossibile, potest cogi non ab intra, sed ab extra.*
2. *Actiones mixtae magis sunt voluntaria quàm involuntaria dicenda.*
3. *Affectus quatenus manent in viribus pure naturalibus nec virtutes nec vitia sunt nec ex illis boni vel mali dicimur.*

4. *Vit*

4. Virtus & mediocritas est uniformis & invariabilis simpliciter, quatenus à rectâ ratione viri prudentis, quae unica est, dependet: Difformis verò & variabilis dicitur ratione circumstantiarum.
5. Virtus, quae forma est virtuosae, & medium est & extremum: medium est essentialiter & modo oppositionis; Extremum vel summum perfectionaliter seu ratione qualitatis & perfectionis.
6. Virtus recipit magis & minus ratione ὑπάρεξιν in subiecto.
7. Vitia moralia non insunt naturae.
8. Ex duobus malis moralibus nunquam eligendum est id quod minus est.
9. Vitia in Ethicis heterogenea sunt.

Laus & summus honor sit tibi
summe DEUS.

Ad politijs: Dominum Respondentem.

Castalias undas, Heliconiadumq; sororum,
Culmina conatur stricere aspera montis
Vifere. Nectareo tristem quò possit earum,
Fonte levare sitim. Modò cæpto insiste labori.
Pergas audacter, moneo, nam docta Minerva
Inspirat studijs, tandem neq; ferta recusat.
Lalurea Calliope tibi nectere munera honoris.

JOHANNES BRECKELINGIUS.

In sunt virtutum cunctarum semina nobis,
Semina sed latitant, his quoq; succus abest
Semina virtutis jam animas, at hoc tibi tantum,
Ut trudent ramos, dulcis amice, precor.

MARCUS BERNHARDINUS,

Meldorp: Dithmarsus.

(O)

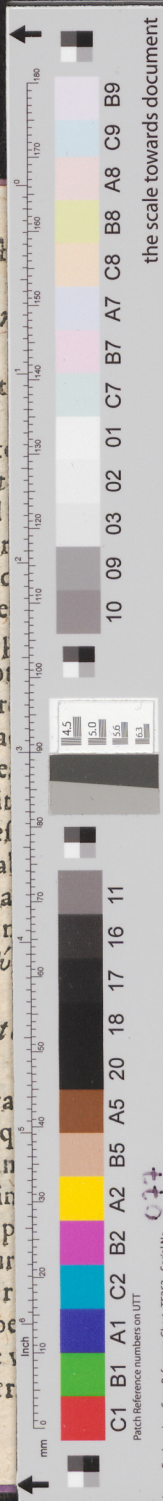
animè: Et quis aliàs esset usus legum? quis infir-
ma: practica? quo jure punirentur mali?

2. *An detur aliqua in homine libertas
moralibus?*

Non instituitur à nobis quaestio de libertate
ea enim quod non detur, docetur à Theologis:
locū inveniat, contra quàm statuerunt olim Sto-
dum famosi, astruunt Peripatetici, cum quis liber
dat exemplo, liberè se agere, & posse se quod
non facere. Quae libertas si non concedatur
ulla actio moraliter vocari bona vel mala? bona
tur actio, quando legi naturæ & rectæ rationi con-
rò libertas nulla inesset animo hominis, nec
illi conformare siquidem conformari nihil potest
quod est in potestate ejus, qui vult confirmari
actionis ratio, quæ etiam quando in brutum canis
non dicitur, quia id non agit liberè. Prætere-
mulgarentur leges? cur tot salutares admonitio-
præcepta ferrentur, si penes hominem non etia-
tia? ociose id fieret. Ut ne addam, quod ad
DEUM reddat non-DEUM & omnis boni causa
causam insimulet, quod sentire planè impiu-
fatuum fatum relinquimus defensuri *ragdō*
nostram.

3. *An astra etiam concurrant efficienter
habitu?*

Id ajunt nonnulli, & quaerunt in astris ca-
homine perpetrantur, & ab illis esse inquit, quod
vel mali sunt. Quam opinionem & impian-
judicamus: Impiam, quia non tantum fatum in-
sed & DEUM, qui astris largitur efficaciam, per-
guit, ejusdemq; negat providentiam: Absur-
omnis everteretur politia, scelera excusarentur
tabili necessitate commissa, licentia impune pe-
daretur, siquidem quod ex necessitate fit, nec
men habere potest, unde nec laude nec vituper-

077

Patch Reference numbers on UTT
Image Engineering Scan Reference Chart TE263 Serial No.